

Уводъ

Българскиятъ Археологически институтъ съ право избра Боянската църква за тема на първия томъ отъ проектираниятѣ издания върху художественитѣ паметници на България. Бояна отъ художествена гледна точка представя безспорно най-ценния паметникъ на старобългарското изкуство. Тя е най-съвършениятъ представител на най-старитѣ известни намъ български живописни школи. Бояна сама е въ състояние да приоткрие завесата надъ културния блѣсъкъ на сръднобългарското царство; тя, най-после, е и неоспоримата гордостъ на София. Нито единъ паметникъ на българското изкуство не представя толкова разностраненъ интересъ, въпреки голѣмата ценностъ на много отъ тѣхъ.

Въпросната църква се намира 8 километра на югъ отъ София, на горния край на село Бояна, разположено по северния склонъ на Витоша. Край църквата и презъ селото минава единъ планински потокъ. Надъ селото той пада въ една тѣсна камениста урва, чиято западна стена се издига въ видъ на вертикаленъ масивъ надъ Бояна. По този масивъ сж се запазили нѣкои части отъ укрепления — нищожни следи отъ крепостта, известна подъ името Батилъ. Бояна лежи вече въ Софийското поле, но до нея се намира най-достъпниятъ юженъ входъ въ него, между склоноветѣ на Витоша и хълмоветѣ на Люлинъ (Княжевскиятъ проходъ). Крепостта Батилъ е преграждала при този проходъ южния входъ въ Софийското поле. Не веднажъ тя е играла важна роля, произтичаща отъ стратегическото ѝ мѣстоположение и храбростта на нейнитѣ обитатели, особно въ 1016, 1040 и

Introduction

C'est avec raison que l'Institut archéologique bulgare a choisi l'église de Boïana pour sujet du premier tome de la collection monumentale qu'il annonce. Boïana est sans doute le monument de l'ancien art bulgare qui a le plus de valeur. C'est le plus parfait représentant des plus anciennes écoles de peinture connues de nous en Bulgarie. Boïana, à elle seule, peut révéler la civilisation brillante de l'empire bulgare du moyen-âge; enfin elle est l'orgueil incontesté de la capitale elle-même, Sofia. Aucun monument d'art, dans ce pays, n'éveille l'intérêt à des titres aussi divers.

L'église qui fait l'objet de cette étude est située à 8 kilomètres au sud de Sofia, à la limite supérieure du village de Boïana, éparpillé au pied de la pente nord de la montagne de Vitocha. À côté de l'église et à travers le village coule un torrent descendant du haut de la montagne. En amont du village, il passe par une étroite gorge rocheuse dont les parois occidentales se dressent au-dessus des prairies de Boïana. Sur ce massif se sont conservés quelques débris de fortifications — restes insignifiants d'un château fort connu sous le nom de Batil. Boïana est déjà dans la vallée de Sofia dont l'accès le plus facile est au sud, entre les pentes du Vitocha et les collines de Lulin (passage de Kniajevo). Le fort de Batil défend, à côté de ce passage, l'entrée par le sud de la vallée de Sofia. Il joua plus d'une fois un rôle important dû à sa situation stratégique et à la bravoure de ses habitants, notam-